
თავი - 10

მოთხოვნების აღრიცხვა

შინაარსი

- ❖ მოთხოვნების არსი;
- ❖ მოთხოვნების კლასიფიკაცია;
- ❖ მოკლევადიანი მოთხოვნების აღრიცხვა:
  - ◆ მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან;
  - ◆ უიმედო და საეჭვო მოთხოვნები;
  - ◆ სხვა მოკლევადიანი მოთხოვნები;
  - ◆ სათამაშო მოთხოვნები;
  - ◆ დარიცხული მოთხოვნები
- ❖ გრძელვადიანი მოთხოვნების აღრიცხვა.
- ❖ ახსნა განმარტებები

10 . 1 . მოთხოვნების არსი

წინა თავებში ჩვენ გავვეცანით დარიცხვის მეთოდს, რომელიც განსაზღვრავდა შემოსავლებისა და ხარჯების აღიარების წესს, კერძოდ შემოსავლის აღიარება განისაზღვრება საქონლის ან მომსახურების მიწოდებით და არა ფულის შემოსვლით. ამ კონცეფციიდან გამომდინარე საწარმოს წარმოქმნა ისეთი შემოსავალი, რომელზეც მიღებული აქვს “ფულის მოთხოვნის უფლება” და არა ფული.

მსგავსი მოთხოვნის უფლებები საწარმოს წარმოქმნა არა მარტო რეალიზაციის დროს, არამედ სხვა პირებთან ნებისმიერი ისეთი გარიგების დროს, რომელიც წარმოქმნის მომავალში ეკონომიკური სარგებლის მიღების უფლებას.

ასეთი გარიგებები შეიძლება უკავშირდებოდეს: აქტივების მიწოდებას, მომსახურების გაწევას, სესხების გაცემას, სხვა ორგანიზაციებისათვის ავანსების გადახდას და ა.შ.

მოთხოვნის სახით მისაღები სარგებლი იწოდება – დებიტორულ დავალიანებად და ის აისახება საწარმოს აღრიცხვაში, როგორც აქტივი.

პირები ვისთანაც აქვს საწარმოს მოთხოვნა იწოდება – დებიტორებად.

მოთხოვნა- დროის გარკვეული პერიოდის შემდეგ მისაღები ფულია და მისი შეფასება დამოკიდებულია ამ პერიოდზე.

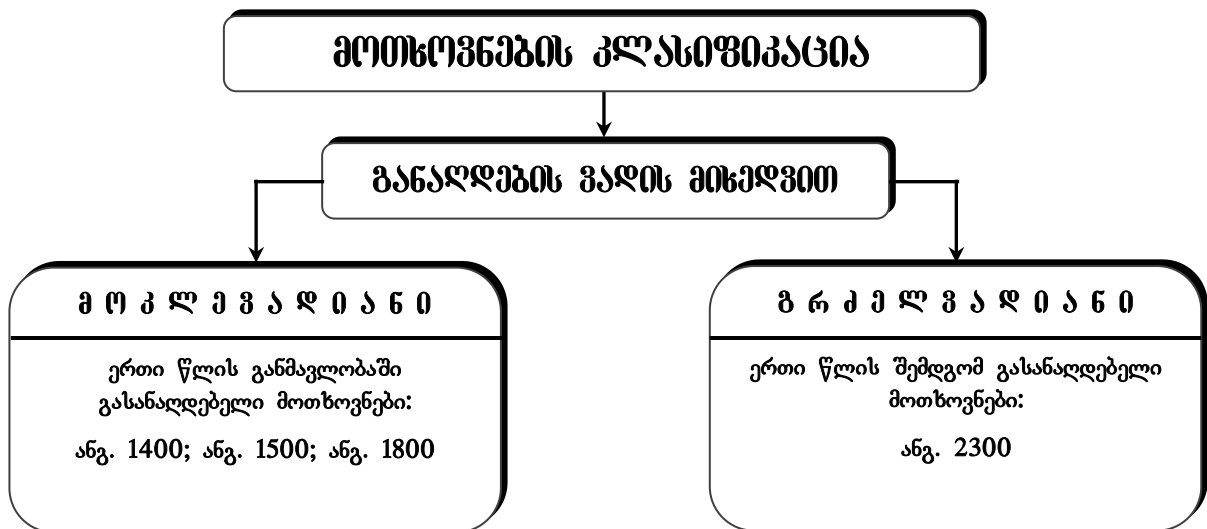
მოთხოვნა, როგორც აქტივი, აღიარდება, თუ შესაძლებელია:

- ✓ ეკონომიკური სარგებლის მომავალში შემოდინება;
- ✓ მისი ღირებულების საიმედოდ შეფასება.

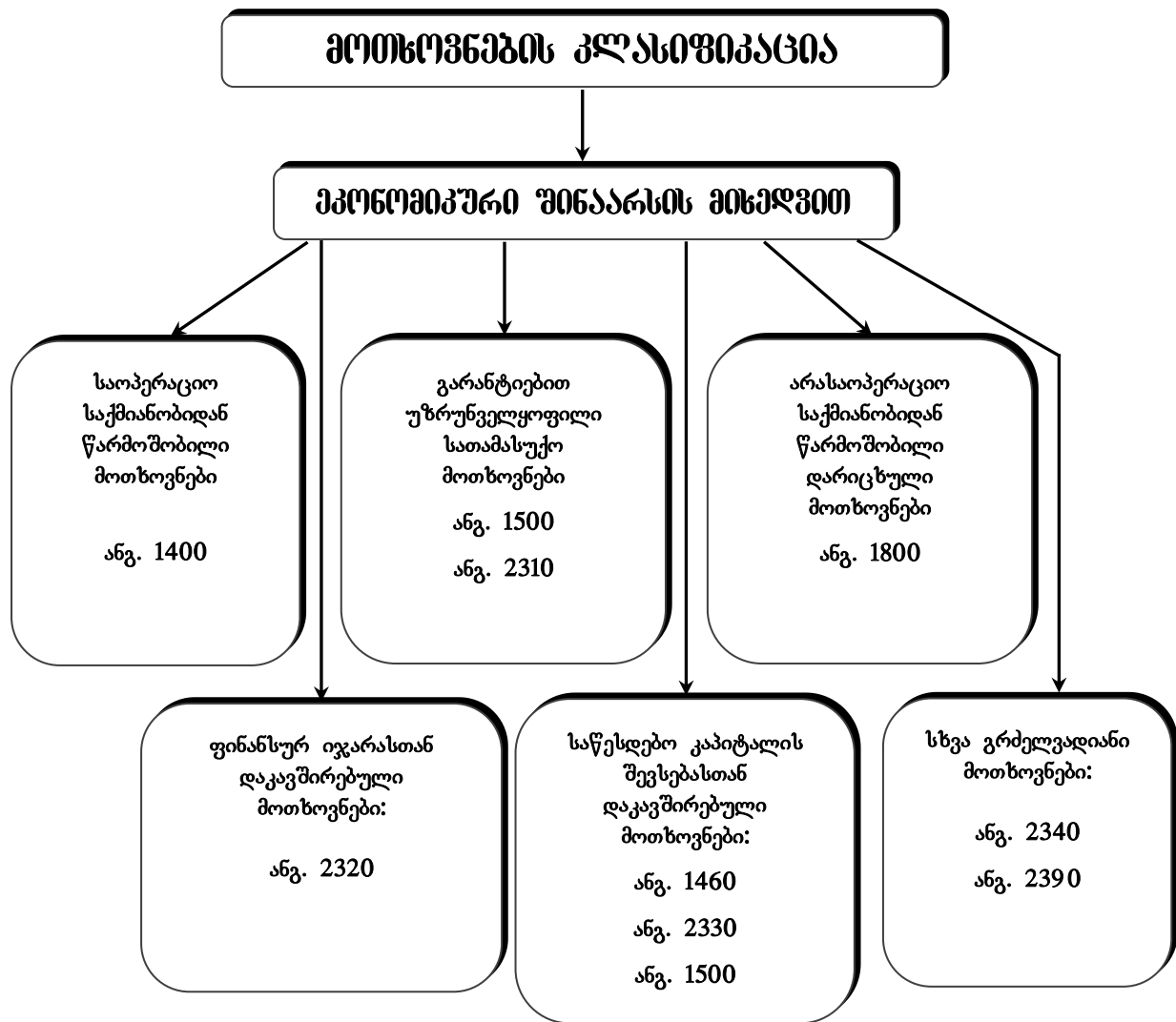
10 . 2 . მოთხოვნების კლასიფიკაცია

მოთხოვნების ასახვა ფინანსურ აღრიცხვაში ხდება ფინანსური ანგარიშგების ინფორმაციის მომხმარებელთა ინტერესების გათვალისწინებით. კერძოდ დაფარვის ვადებისა და ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით.

სქემა №1

ქემა №2

10 . 3 . მოკლევადიანი მოთხოვნების აღრიცხვა

10 . 3 . 1 . მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან

საწარმოთა შემოსავლის ძირითად წყაროდ, საქონლის გაყიდვიდან და მომსახურების გაწევიდან მიღებული შემოსავლებია. საქონლის გაყიდვა და მომსახურების გაწევა შესაძლებელია როგორც იმავდროული ანგარიშსწორებით ასევე შესაძლებელია კრედიტში.

თუ რეალიზაცია ხდება კრედიტით, მაშინ მყიდველი საქონლის, მომსახურების მიღებისას არ იხდის ფულს. ამ დროს მყიდველსა და გამყიდველს შორის ფორმდება დოკუმენტი (ხელშეკრულება, ანგარიშფაქტურა), სადაც მიეთითება გაყიდული საქონლის, ჩამონათვალი, ანაზღაურების პირობები და სხვა ინფორმაცია, რომლის საფუძველზეც მოხდა გარიგება.

დარიცხვის მეთოდის თანახმად რეალიზაციიდან შემოსავალი აღიარდება, როცა დასტურდება ამ ოპერაციიდან ფულის (ეკონომიკური სარგებლის) მიღების შესაძლებლობა ახლა ან შემდგომში.

ამიტომ, რეალიზაციის კონცეფციის თანახმად, კრედიტში რეალიზაციის შემთხვევაში არ არის საჭირო კელოდოთ ფულის შემოსვლას, არამედ მიწოდებისთანავე ვალიარებთ

რეალიზაციიდან შემოსავალს და შესაბამისად აქტივებში ფულის ნაცვლად ავსახავთ – მითხონას მიწოდებიდან და მომსახურებიდან.

დებიტორული დავალიანების აღსარიცხავად გათვალისწინებულია ანგარიშთა გეგმით **ანგ. 1410 – “მითხონები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”**. იგი აქტიური სინთეზური ანგარიშია და გამოიყენება საწარმოდან მყიდველებისათვის საქონლის, პროდუქციის მიწოდების და მომსახურების გაწევასთან დაკავშირებით წარმოშობილ დებიტორულ დავალიანებაში მომხდარი ცვლილებების აღსარიცხავად. მითხონების ასახვა დაკავშირებულია დარიცხვის მეთოდის საფუძველზე შემოსავლების აღიარებასთან და ბუღალტრულად აისახება შემდეგი კორესპოდენციით:

დ. 1410 – “მითხონები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

კ. 6110 – “შემოსავლები რეალიზაციიდან”

ანგ. 6110 – “საოპერაციო შემოსავლების” ამსახველი ანგარიშია, მის კრედიტში იწერება შემოსავლების ზრდა, ხოლო დებეტში კი შემოსავლების ჩამოწერა, შემცირება. იგი დროებითი ანგარიშია, რომელიც საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს იხურება.

დებიტორის მიერ ფულის გადახდის დროს ოპერაცია აისახება შემდეგნაირად:

დ. 1110 – “ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში”

დ. 1210 – “ეროვნული ვალუტა რეზიდენტ ბანკში”

კ. 1410 – “მითხონები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

საქონლის კრედიტში მიწოდებას, როგორც გაყიდვის ფორმას, ბევრი კომპანია იყენებს. კრედიტში გაყიდვას აქვს მნიშვნელოვანი უპირატესობები, რომლის გამოც ის ფართოდ არის გავრცელებული ბიზნესში, კერძოდ:

- ✓ გაყიდვის გაფართოების შესაძლებლობა;
- ✓ ერთგული კლიენტებისადმი მხარდაჭერა;
- ✓ კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნება.

მაგრამ კრედიტში გაყიდვისას გასათვალისწინებელია ის რისკები, რომელებიც ბუნებრივად მოსდევს ამ პროცესს:

- ✓ ფული მოგვიანებით შემოდის და ამ დროში სარგებელს არ იძლევა;
- ✓ ფულის მასა იკლებს და გადახდისუნარიანობა მცირდება;
- ✓ ჩნდება უიმედო ვალის წარმოქმნის პოტენციური რისკი.

ამ რისკების შესამცირებლად საწარმოები მიმართავენ სხვადასხვა ღონისძიებებს, მათ შორის არის კრედიტში გაყიდვების ლიმიტის დაწესება, რომელიც:

- ✓ ზრდის მყიდველის პასუხისმგებლობას;
- ✓ წარმოადგენს კრედიტების კონტროლის სტრატეგიას;
- ✓ ამცირებს უიმედო ვალების წარმოქმნის რისკს.

გარდა ამისა, გამყიდველი მხარე მიმართავს გადახდების მასტიმულირებელ სხვადასხვა მეთოდს, მაგალითად ფასდაკლებას (დისკონტს). ამ ოპერაციის ასახვისათვის გამოიყენება **6100 “საოპერაციო შემოსავლები”** ანგარიშის კონტრალური ანგარიში – **6120 “გაყიდული საქონლის დაბრუნება და ფასდათმობა”**. იგი კონტრალური ანგარიშია, რომელიც აკლდება რეალიზაციიდან შემოსავალს და ვლებულობთ წმინდა რეალიზაციას.

საწარმოთა უმრავლესობა საშუალებას აძლევს მომხმარებელს დეფექტის აღმოჩენის შემთხვევაში, უკან დააბრუნოს საქონელი ან მოითხოვოს ფასის დაკლება, თუ ეს დეფექტი უმნიშვნელოა. ამ ოპერაციის ასახვა შეიძლებოდა **6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან”** - ანგარიშის დადებების გზით, მაგრამ მისი ცალკე **6120 “გაყიდული საქონლის დაბრუნება და ფასდათმობა”** ანგარიშსზე აღრიცხვა იძლევა რეალიზაციის საერთო მოცულობაში მისი წილის შეფასების საშუალებას. ამდენად ანგ. **6120 “გაყიდული საქონლის დაბრუნება და ფასდათმობა”** გამოიყენება ფასდაკლებისა და დაბრუნებისას შემოსავლების შესასწორებლად.

საქონლის კრედიტში გაყიდვის შემთხვევაში გაუგებრობის თავიდან აცილების მიზნით, საჭიროა გამყიდველსა და მყიდველს შორის გაყიდვის პირობების ხაზგასმით დაფიქსირება. თუ მყიდველის მიერ სავაჭრო კრედიტი მთლიანად უნდა დაიფაროს, ვთქვათ 30 დღის განმავლობაში, ეს პირობა მოკლედ ასე ჩაიწერება **n/30 (n-გადახდის პერიოდი)**.

როგორც ზემოთ ვთქვით, ზოგიერთ შემთხვევაში, საწარმოები მყიდველებს სთავაზობენ სხვადასხვა შეღავათებს, რაც აისახება კრედიტის პირობებში. მაგალითად, კრედიტის პირობაა: **2% - 10 დღეში, სრულად 30 დღეში (შემოკლებით 2/10, n/30)** გულისხმობს, რომ კრედიტის ხანგრძლივობა განისაზღვრება 30 დღით, მაგრამ თუ მომხმარებელი მის დაფარვას მოახდენს 10 დღის განმავლობაში, მაშინ მას შეუძლია ანგარიშ-ფაქტურაში დაფიქსირებული თანხა გადაიხადოს 2%-იანი ფასდაკლებით. 10 დღიან პერიოდს **ფასდაკლების** ან სხვანაირად **დისკონტირების პერიოდი ეწოდება**.

საილუსტრაციო მაგალითი:

ანგარიშ-ფაქტურის თანახმად 15 ნოემბერს „ა“ კომპანიამ მყიდველებს გაუგზავნა საქონელი 4.000 ლარის ღირ-ბით, შეძლევი საკრედიტო პირობით 2/10 n/30. ავსახოთ ბუღალტრულად:

დ. 1410 “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” – 4.000 ლ.

კ. 6110 “შემოსავლები რეალიზაციიდან” – 4.000 ლ.

მყიდველმა 25 ნოემბრამდე ზემოთ აღნიშნული პირობით გადაიხადა საქონლის ღირებულება. მაშინ იგი ისარგებლებს ფასდაკლებით და გადაიხდის (4.000-ის 2%) 80 ლარით ნაკლებს. ავსახოთ ბუღალტრულად:

დ. 1210 “ეროვნული ვალუტა რეზიდენტ ბანკში” – 3.920 ლ. (4.000-80)

დ. 6120 “გაყიდული საქონლის დაბრუნება და ფასდათმობა” – 80 ლ.

კ. 1410 “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” – 4.000 ლ.

დაუშვათ გადახდა მოხდა 30 ნოემბერს. ავსახოთ ბუღალტრულად:

დ. 1210 “ეროვნული ვალუტა რეზიდენტ ბანკში” – 4.000 ლ.

კ. 1410 “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” – 4.000 ლ.

ოპერაციის ამგვარად ასახვას ვუწოდებთ – **მთლიანი თანხის მეთოდს**. თუმცა საწარმომ შეიძლება გამოიყენოს **წმინდა თანხის მეთოდი**, როცა თავიდანვე აღიარებს ფასდათმობას, ხოლო თუ არ გამოიყენებს დებიტორი შეღავთს, შემდგომ შეასწორებს მოთხოვნას.

წმინდა თანხის მეთოდის შემთხვევაში ზემოთ მოყვანილი მაგალითის ბუღალტრულ გატარებას ექნება შემდეგი სახე:

15 ნოემბრისათვის:

დ. 1410 “მითხვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” – 3.920 (4.000 – 80)

დ. 6120 “გაყიდული საქონლის დაბრუნება და ფასდათმობა” – 80

კ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან” – 4.000

დებიტორი არ სარგებლობს ფასდათმობით. ფასდათმობის ვადა იწურება 25 ნოემბერს ე.ი. გვექნება:

25 ნოემბრისათვის:

დ. 1410 “მითხვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” - 80

კ. 6190 “სხვა საოპერაციო შემოსავლები” – 80

დებიტორმა გადახდა განახორციელა 30 ნოემბერს.

30 ნოემბრისათვის:

დ. 1210 “ეროვნული ვალუტა რეზიდენტ ბანკში” – 4.000

კ. 1410 “მითხვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” – 4.000

10 . 3 . 2 . უიმედო და საეჭვო მოთხოვნები

კრედიტში გაყიდვისას ძირითადი პრობლემა ფულის ამოღებასთან არის დაკავშირებული. შეუძლებელია წინასწარ ზუსტად იმის განსაზღვრა, დაფარავს თუ არა დებიტორი დავალიანებას. მხოლოდ ის ფაქტი, რომ დებიტორმა კონტრაქტის მიხედვით არ გადაიხდა პროდუქციის რეალიზაციის თანხა, არ მეტყველებს იმაზე, რომ დავალიანება არ დაიფარება. დებიტორის გაკოტრება ერთ-ერთი არსებითი ფაქტორია იმისა, რომ დავალიანება ან ნაწილობრივ ან საერთოდ არ დაიფარება. სხვა ფაქტორებია: საწარმოს დახურვა, დებიტორის გაქრობა, დავალიანების ამოღების რამდენიმე ამაო მცდელობა და კონტრაქტის შეზღუდვების მუხლის თანახმად დავალიანების ამოღების შეუძლებლობა.

აღნიშნული გარემოება განაპირობებს მოთხოვნების უიმედობას, რაც თავისთავად უნდა ჩამოიწეროს. უიმედო მოთხოვნების ჩამოწერის აუცილებლობა ნაკარნახევია შესაბამისობისა და საიმედოობის მოთხოვნით. თუ საწარმოს საკმარისი მტკიცებულება გააჩნია იმის შესახებ, რომ დებიტორი ვერ შეძლებს დავალიანების გადახდას, მან ასეთი მოთხოვნა უნდა გააუქმოს და ფინანსურ ანგარიშგებაში არ უნდა ასახოს ის მოთხოვნები, რომელთა მიღება ყოველგვარ საფუძველს მოკლებულია.

წინდახედულობის პრინციპიდან გამომდინარე, საწარმომ უნდა გაითვალისწინოს უიმედო ვალების წარმოშობის შესაძლებლობა და ფინანსურ ანგარიშგებაში არ უნდა ასახოს ის მოთხოვნები, რომელთა მიღებაც საეჭვოა და რომელიც შემდგომში შეიძლება უიმედო ვალის სახით ჩამოსაწერი გახდეს. ამისთვის უნდა შექმნას საეჭვო დებიტორული დავალიანების რეზერვი. ეს რეზერვი ორ მიზანს ემსახურება:

- 1) საეჭვო დებიტორული დავალიანება ხარჯად აღირიცხება იმავე საანგარიშგებო პერიოდში, რომელშიც აღირიცხა პროდუქციის რეალიზაციის შედეგად წარმოშობილი დებიტორული დავალიანება; და

2) დებიტორული დავალიანება საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს აღირიცხება ამ დავალიანების სუფთა სარეალიზაციო ღირებულებით, ანუ იმ თანხით, რომლის ამოღებაც საწარმოს რეალურად შეუძლია.

ბასს 18 “ამონაგები” განმარტავს – თუ ამონაგები უკვე ასახულია და დებიტორისგან თანხის გადახდა საეჭვო ხდება, ამოსაღები თანხა უნდა აღიარდეს ხარჯის სახით და არა როგორც ამონაგების შესწორება.

ერთხელ კიდევ დავაკონკრეტოთ ტერმინები: საეჭვო ვალი და უიმედო ვალი.

საეჭვო ვალი – ვალი, რომლის მიუღებლობის რისკი მაღალია, მაგრამ საწარმო მას მაინც ელოდება;

უიმედო ვალი – ვალი, რომლის დაფარვის პირობები აღარ არსებობს და მისი მიღება შეუძლებელია.

ამოუღებადი (საეჭვო) დებიტორული დავალიანების გამოთვლა ხდება საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს მაგ. 31 დეკემბრის მდგომარეობით.

გამოანგარიშებული ამოუღებადი დებიტორული დავალიანება აისახება ხარჯებში 7460 „საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები”-ს ანგარიშზე და 1410 „მოთხოვნების” კონტრალურ ანგარიშზე 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”.

ბუღალტრულად ოპერაცია აისახება:

დ. 7460 – “საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები”

კ. 1415 – “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”

ანგ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” კონტრალური, პასიური ანგარიშია და არეგულირებს ბალანსის აქტივში ანგ. 1410-ს „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”. წლის ბოლოს 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” ანგარიშს ყოველთვის უნდა ექნეს საკრედიტო ნაშთი, რომელიც აკლდება 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან” ანგარიშს, რის შედეგადაც დებიტორული დავალიანება ბალანსში აისახება იმ თანხით, რომლის ამოღებაც საწარმოს რეალურად შეუძლია, ხოლო 7460 „საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები” დროებითი ანგარიშია, ის იხურება მოგება-ზარალზე, რის შედეგადაც თავდაპირველად აღიარებული შემოსავალი სწორდება ამოუღებადი დებიტორის თანხით.

საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში ამოუღებადი დებიტორული დავალიანების ჩამოწერა საკრედიტო მენეჯერის ან სხვა უფლებამოსილი პირის წერილობითი ინსტრუქციების გაცემის შემდეგ უნდა მოხდეს. ჩამოწერაზე შედგება ასეთი ბუღალტრული გატარება:

დ. 1415 – “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”

კ. – 1410 “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

ჩამოწერილი დებიტორული დავალიანება შეიძლება მოგვიანებით დაიფაროს. ამ შემთხვევაში, ჯერ ჩამოწერის გატარების საწინააღმდეგო გატარებაა საჭირო, ძველი დებიტორის აღსადგენად:

დ. 1410 – “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

კ. 1415 – “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”

ამის შემდეგ უნდა მოხდეს გადახდის გატარება:

დ. 1210 - “ეროვნული ვალუტა რეზიდენტ ბანკში”**კ. 1410 – “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”**

საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში წლის ბოლომდე, ანგ. 1415-ზე „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება“ ზოგჯერ შეიძლება იყოს დებეტის ნაშთი. ეს გამოწვეულია ამოუღებელი დებიტორული დავალიანების რეზერვის არაზუსტი გათვლით. თუ საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში ჩამოწერილი ვალების თანხა აღემატება ანგარიშის საწყის ნაშთს, ე.ი. ანგ. 1415-ის დებეტის მხარე მეტი აღმოჩნდება, კრედიტის მხარეზე, ნაშთი იქნება სადებეტო. წლის ბოლოს ანგ. 1415-ზე ნაშთი უნდა შესწორდეს და საბოლოოდ უნდა დარჩეს კრედიტის მხარეს იმ ოდენობით, რაც საჭიროა მომავალ საანგარიშგებო პერიოდში ამოუღებელი მოთხოვნების ჩამოსაწერად.

საწარმო პერიოდულად უნდა აფასებდეს დებიტორული დავალიანებების ამოღებადობას. ეს შეფასება უნდა ეფუძნებოდეს დებიტორის მიერ დავალიანების დაფარვის ისტორიას, დებიტორული დავალიანების სიძველეს, დებიტორის მიმდინარე ფინანსურ მდგომარეობას და საწარმოსთან ურთიერთობას.

ამოუღებელი დებიტორული დავალიანების გამოთვლის ორი მეთოდი არსებობს:

ანალიზის საფუძველზე. სიძველის მიხედვით დაჯგუფებულ დებიტორულ დავალიანებათა პროცენტულად გათვლის მეთოდი; და

რეალიზაციის მოცულობიდან პროცენტულად გათვლის მეთოდი.

ანალიზის მეთოდი.

თუ საწარმო იყენებს ანალიზის მეთოდს, აუცილებელია დებიტორული დავალიანების კლასიფიცირება, გადახდის ვადის გადაცილების მიხედვით და დავალიანების კატეგორიების დადგენა საწარმოს საკრედიტო პირობების გათვალისწინებით.

ანალიზის მეთოდის დროს, ყოველთვის ხდება ნაშთის კორექტირება. თუ საანგარიშგებო პერიოდში ანგ. 1415-ზე გვაქვს სადებეტო ნაშთი, მაშინ იგი უნდა დაემატოს 31 დეკემბრისათვის დადგენილ ამოუღებელ დებიტორულ დავალიანების თანხას და ისე დაეწერება ხარჯებს, ხოლო თუ ნაშთი ანგ. 1415-ზე საკრედიტოა, მაშინ იგი გამოაკლდება 31.12-ს დაგენილი ამოუღებელ დებიტორული დავალიანების თანხას და ისე დაეწერება ხარჯებს ასეთი ბუღალტრული გატარებით:

დ. 7460 – “საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები”**კ. 1415 – “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”**

საილუსტრაციო მაგალითი:

საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს „ა“ კომპანიის მმართველობამ წარსული გამოცდილებით და მიმდინარე დებიტორული დავალიანების გაანალიზებით, დააჯგუფა დებიტორები შემდეგ კატეგორიებად და პროცენტულად განსაზღვრა საეჭვო ვალების რეზერვის თანხები შემდეგი ოდენობით. (ანგ. 1415-ზე კრედიტის ნაშთი იყო 2000 ლარი).

სქემა №3

გადახდის ვადას გადაცილებული დღეები	დებიტორული დავალიანების თანხა	რეზერვის %	რეზერვის თანხა
მიმდინარე დებიტორები	40 000	2%	800
0-30 დღემდე გადაცილებული დებიტორები	5 000	5%	250
30-60 დღემდე გადაცილებული დებიტორები	3 000	10%	300
60-90 დღემდე გადაცილებული დებიტორები	2 000	20%	400
90 დღიდან 1 წლამდე გადაცილებული დებიტორები	1 000	30%	300
1 წელზე მეტი ვადით გადაცილებული დებიტორები	3 000	60%	1 800
სულ:	54 000		3 850

დებიტორთა ანალიზმა დაგვანახა, რომ მომავალ პერიოდში შეიძლება ამოუღებელი იქნას 3850 ლარის დებიტორი ე.ი. საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშსზე წლის ბოლოს არსებული ნაშთი უნდა შეადგენდეს 3850 ლარს (რამდენადაც აქ ყველა არსებული დებიტორია გაანალიზებული). როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ამ ანგარიშს 31 დეკემბრისათვის (როცა ვახდენთ რეზერვის გათვლას) აქვს საკრედიტო ნაშთი 2000 ლარი ე.ი. უნდა დაკრედიტდეს სხვაობა $3850 - 2000 = 1850$ ლარი.

დავიმასსოვროთ! დებიტორთა ანალიზის მეთოდით გათვლილი საეჭვო ვალების რეზერვის თანხა წარმოადგენს ამ ანგარიშზე დაფიქსირებულ ნაშთს და მასზე საკრედიტო ბრუნვა გაითვლება წინა ნაშთის გათვალისწინებით. თუ ამ ანგარიშის წინა ნაშთი სადებეტოა, გათვლილ თანხას დაემატება სადებეტო ნაშთის თანხა და ორივეს ჯამი დაკრედიტდება საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშზე.

მაგალითად, თუ წინა მაგალითში 1415 “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” ანგარიშზე წინა ნაშთი იქნებოდა სადებეტო 1.000 ლარი, მაშინ დასაკრედიტებელი თანხა იქნებოდა: $3.850 + 1.000 = 4.850$ ლარი რომელიც გატარდებოდა:

დ. 7460 “საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები” – 4850 ლ.

კ. 1415 “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” – 4850 ლ.

აღნიშნული გატარების შემდეგ საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშს ექნება საკრედიტო ნაშთი – 3.850 ლარი.

საეჭვო მოთხოვნების რეალიზაციიდან პროცენტულად გათვლის მეთოდი:

ამ მეთოდის დროს ამოუღებელი %-ტი განისაზღვრება წარსული გამოცდილების საფუძველზე. გაანგარიშება ხდება:

1. ნეტო რეალიზაციიდან ან
2. ნეტო კრედიტში რეალიზაციიდან

საილუსტრაციო მაგალითი:

კომპანიის წინა წლების ანალიზი შემდეგ სურათს იძლევა:

წლები	ნეტო კრედიტით რეალიზაციის თანხა ლარებში	დებიტორული დავალიანების გადაუხდელობით დანაკარგი ლარებში	პროცენტი
20X9	500,000	25,000	5
20X0	400,000	14,000	3.5
20X1	380,000	12,540	3.3
სულ:	1,280,000	51,540	4.0

კომპანიის მთლიანი შემოსავალი შეადგენს 100,000 ლარს (ანგ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან”). უკანდაბრუნებული საქონელი შეადგენს (ანგ. 6120 “გაყიდული საქონლის დაბრუნება და ფასდათმობა”) – 1,500 ლარს. კომპანია ვარაუდობს, რომ წმინდა რეალიზებული პროდუქციის 4% ამოუღებელი იქნება, წინა გამოცდილებიდან გამომდინარე წმინდა შემოსავალი იქნება $100,000 - 1,500 = 98,500$ ლარი. $98,500$ -ის $4\% = 3,940$ ლარს.

რეალიზაციიდან პროცენტულად გათვლის მეთოდის საფუძველს წარმოადგენს საანგარიშებო წლის რეალიზაციის მოცულობა, ამიტომ ამ მეთოდით გათვლილი თანხა წარმოადგენს საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშზე დასაკრედიტებელ ციფრს და ანგარიშზე დარჩენილ წინა საკრედიტო ნაშთს არ ვეხებით. თუ წინა ნაშთი საკრედიტოა, რეზერვის ანგარიშზე ამ მეთოდით გამოთვლილ თანხას პირდაპირ ვაკრედიტებთ, ხოლო თუ ნაშთი სადებეტოა (ე.ი. წლის განმავლობაში ჩამოიწერა იმაზე მეტი დებიტორი ვიდრე საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშზე წლის დასაწყისისათვის იყო გათვლილი), მაშინ დასაკრედიტებელ თანხას უნდა დაემატოს სადებეტო ნაშთის თანხა და ისე დაკრედიტდეს.

დავიმახსოვროთ! საეჭვო ვალების რეზერვის შექმნის რეალიზაციიდან პროცენტულად გათვლის მეთოდის გამოყენების დროს, გათვლილი თანხა წარმოადგენს საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშისათვის საჭირო საკრედიტო ბრუნვის თანხას (გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ანგარიშს წინა ნაშთი სადებეტო აქვს).

ვთქვათ, ამ მაგალითში საეჭვო ვალების რეზერვის ანგარიშს წინა ნაშთი აქვს საკრედიტო 1.000 ლარი, მაშინ დასაკრედიტებელი თანხა იქნება – 3.940 ლარი. გატარება:

დ. 7460 “საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები” – 3.940 ლ.

კ. 1415 “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” – 3.940 ლ.

და ანგარიშს ექნება ახალი საკრედიტო ნაშთი $1,000 + 3,940 = 4,940$ ლარი. თუ დაუშვებთ, რომ 1415 “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” ანგარიშს წინა ნაშთი აქვს სადებეტო 1.000 ლარი,

მაშინ დასაკრედიტებელი თანხა იქნება $1.000 + 3.940 = 4.940$ ლარი. და ანგარიშს ექნება ახალი საკრედიტო ნაშთი $3.940 (-1000+4940)$ ლარი. გატარება იქნება:

- დ. 7460 „საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები” – 4.940 ლ.
- კ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება” – 4.940 ლ.

სავაჭრო მოთხოვნების ანგარიშზე შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

1) საქონლის რეალიზაცია კრედიტში:

- დ. 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”
- კ. 6110 „შემოსავალი რეალიზაციიდან”

2) დებიტორილი დავალიანების დაფარვა:

- დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში” ან
- დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშებზე”
- კ. 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

3) უიმედო დებიტორის ჩამოწერა:

- დ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”
- კ. 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

4) ჩამოწერილი დებიტორის აღდგენა:

- დ. 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”
- კ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”.

სქემა №4

აგვ. 1410 “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”

დებიტო	კრედიტო
ნაშთი პ/ლ –	
დებიტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის დებიტს:
1) კ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან”	2) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” ან დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
4) კ. 1415 “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”	3) დ. 1415 “საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”
ნაშთი პ/ბ –	

საეჭვო მოთხოვნების კორექტირების ანგარიშზე შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

1) საეჭვო ვალის რეზერვის შექმნა, კორექტირება:

- დ. 7460 „საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები”
- კ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება”

2) უიმედო ვალის ჩამოწერა:

დ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება“

კ. 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“;

3) რეზერვის ნაშთის კორექტირება, ანუღირება:

დ. 1415 „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება“

კ. 6190 „სხვა საოპერაციო შემოსავალი“.

სქემა №5

ანგ. 1415 “სამაჭრო მოთხოვნების კორექტირება”

დებეტი	კრედიტი
	ნაშთი პ/ღ –
დებეტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
2) კ. 1410 “მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან”	1) დ. 7460 “საეჭვო მოთხოვნებთან დაკავშირებული ხარჯები”
3) კ. 6190 “სხვა საოპერაციო შემოსავლები”	
	ნაშთი პ/გ –

10 . 3 . 3 . სხვა მოკლევადიანი მოთხოვნები

საწარმოში, გარდა მიწოდებიდან და მომსახურებიდან წარმოქმნილი მოთხოვნებისა, სშირად გამოიყენება სხვა მოთხოვნების ამსახველი ანგარიშები, რომლებიც დაკავშირებულია სხვადასხვა სამეურნეო ოპერაციებთან:

- ✓ მოთხოვნები მეკავშირე საწარმოს მიმართ;
- ✓ მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ;
- ✓ მოთხოვნები ხელმძღვანელების და სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების მიმართ;
- ✓ მოთხოვნები პარტნიორებზე გაცემული სესხიდან;
- ✓ კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძენვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი;
- ✓ მომწოდებლებზე გადახდილი ავანსები.

მოთხოვნები მკავშირე საწარმოს მიმართ

საწარმოები, რომლებიც ინვესტირების მხრივ არიან ურთიერთდაკავშირებული, შეიძლება ჩვეულებრივად ახორციელებდნენ ერთმანეთთან სავაჭრო ურთიერთობებს (ყიდვა-გაყიდვას), რომელსაც შეიძლება მოჰყვეს დებიტორული დავალიანებების წარმოქმნა. ფინანსური ანგარიშების მომზადებისას საწარმოს მეკავშირე საწარმოებთან განხორციელებული ოპერაციების შესახებ ინფორმაციის ცალკე დათუშავება მოეთხოვება (ამ საკითხს უფრო ფართოდ განვიხილავთ შემდეგ თემაში).

ამისათვის საწარმოები ამ ანგარიშს ცალკე აწარმოებენ ანგ. 1420 “მთხოვნები მეკავშირე საწარმოების მიმართ”.

ანგარიშზე 1420 “მთხოვნები მეკავშირე საწარმოების მიმართ” შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

- 1) მეკავშირე საწარმოზე გაიცა მოკლევადიანი სესხი:
  - დ. 1420 „მთხოვნები მეკავშირე საწარმოს მიმართ”
  - კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში” ან
  - კ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
- 2) საქონლის, პროდუქციის რეალიზაცია მეკავშირე საწარმოსთან:
  - დ. 1420 „ მთხოვნები მეკავშირე საწარმოს მიმართ”
  - კ. 6110 „შემოსავალი რეალიზაციიდან”
- 3) მეკავშირე საწარმომ დაფარვა მოკლევადიანი მთხოვნა მის მიმართ:
  - დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში” ან
  - დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
  - კ. 1420 „მთხოვნები მეკავშირე საწარმოს მიმართ”.

სქემა №6

ანგ. 1420 “მთხოვნები მეკავშირე საწარმოს მიმართ”

ღებუტი	კრედიტი
ნაშთი ა/ლ –	
დებუთით ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებუტს:
1) კ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” კ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე” 2) კ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან”	3) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი ა/ბ –	

მთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ

საწარმოს თავისი პარტნიორებისა და მომუშავეების მიმართ მთხოვნები შეიძლება წარმოეშვას მათთვის გარკვეული შეღავათების მინიჭებასთან, საწარმოს წინაშე ვალდებულების შესრულებასთან ან სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით.

ანგარიშზე 1430 “მთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ” შეიძლება აისახოს შემდეგი სახის სამეურნეო ოპერაციები:

- 1) გაიცა სესხი საწარმოს თანამშრომელზე:
  - დ. 1430 „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”
  - კ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
- 2) გაიცა თანხა აქტივების შესაძენად:
  - დ. 1430 „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”
  - კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში”
- 3) მიეყიდა საქონელი, პროდუქცია კრედიტში:
  - დ. 1430 „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”
  - კ. 6110 „შემოსავალი რეალიზაციიდან”
- 4) სესხის დაფარვა:
  - დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში” ან
  - დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
  - კ. 1430 „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”
- 5) საქონლის, პროდუქციის ღირებულების დაფარვა:
  - დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში” ან
  - დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
  - კ. 1430 „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”
- 6) აქტივების შეძენა:
  - დ. 1600 „სასაქონლო-მატერიალური მარაგი” ან
  - დ. 2100 „ძირითადი საშუალებები” ან
  - დ. 2500 „არამატერიალური აქტივი”
  - კ. 1430 „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”.

სქემა №7

ანგ. 1430 “მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე” 2) კ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” 3) კ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან”	4) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე” 5) დ. 1600 “მარაგი” დ. 2100 “ძირითადი საშუალებები” დ. 2500 “არამატერიალური აქტივები”
ნაშთი პ/ზ –	

მოთხოვნები ხელშეწყობის და სამეთვალყურეო ორგანოების ფუნქციონირების მიმართ

საწარმო ცალკე გამოყოფს ისეთ მოთხოვნებს, რომლებიც წარმოიშობა ხელმძღვანელებსა და სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების მიმართ. ამ ინფორმაციის ცალკე გამოყოფა საკანონმდებლო მოთხოვნებითაც შეიძლება იყოს განსაზღვრული.

ანგარიშზე **1440 „მოთხოვნები ხელმძღვანელებისა და სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების მიმართ“** შეიძლება აისახოს შემდეგი სახის სამეურნეო ოპერაციები:

1) გაიცა მოკლევადიანი სესხი:

დ. 1440 „მოთხოვნები ხელმძღვანელებისა და სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების მიმართ“

კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

კ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“

2) მიეყიდა საქონელი, პროდუქცია:

დ. 1440 „მოთხოვნები ხელმძღვანელებისა და სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების მიმართ“

კ. 6110 „შემოსავალი რეალიზაციიდან“;

3) დაიფარა მოკლევადიანი სესხი:

დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“

კ. 1440 „მოთხოვნები ხელმძღვანელებისა და სამეთვალყურეო ორგანოების წევრების მიმართ“

სქემა №8

ახვ. 1440

“მოთხოვნები ხელშეწყობის და სამეთვალყურეო ორგანოების ფუნქციონირების მიმართ”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტიტო ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტო ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე” კ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” 2) კ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან”	3) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი პ/ბ –	

მოთხოვნები პარტნიორმაზმ გაცემული სმსმზიდან

საწარმოში პარტნიორებზე სესხის გაცემის გადაწყვეტილებას ძირითადად იღებს პარტნიორთა კრება და მისი ოდენობა და დაფარვა ცალკე უნდა კონტროლდებოდეს, ამდენად მნიშვნელოვანია მისი ცალკე ასახვა. ამ ინფორმაციის ასახვისათვის საწარმო იყენებს ანგ. 1450 „მოთხოვნები პარტნიორებზე გაცემული სესხებიდან“.

1450 „მოთხოვნები პარტნიორებზე გაცემული სესხებიდან“ ანგარიშზე შეიძლება აისახოს შემდეგი სახის სამეურნეო ოპერაციები:

1) გაიცა სესხი პარტნიორებზე:

დ. 1450 „მოთხოვნები პარტნიორებზე გაცემული სესხიდან“

კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

კ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“

2) პარტნიორის მიერ სესხის გასტუმრება:

დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“

კ. 1450 „მოთხოვნები პარტნიორებზე გაცემული სესხიდან“

სქემა №9

ანგ. 1450 „მოთხოვნები პარტნიორმაზმ გაცემული სმსმზიდან“

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“ კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“	2) დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“
ნაშთი პ/ზ –	

კაპიტალის შემსებაზმ პარტნიორების გრემლვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი

საწარმოთა დაფუნებისას ან შემდგომში კაპიტალის გაზრდისას, პარტნიორები იღებენ გადაწყვეტილებას კაპიტალის შევსების პირობების შესახებ. შენატანი შეიძლება თავიდანვე არ იყოს სრულად განხორციელებული და არსებობდეს პარტნიორთა შეთანხმება მისი შემდგომ შევსებაზე. თუ პარტნიორთა შეთანხმება ითვალისწინებს შენატანის განხორციელებას 1 წელზე მეტი ვადით ეს მოთხოვნა საწარმოში აისახება გრემლვადიან მოთხოვნებში, ხოლო თუ ის 1 წლამდე ვადით არის განსაზღვრული, ან წინა პერიოდში განსაზღვრულ მოთხოვნას დაუდგა შეტანის ვადა მიმდინარე წელს, მისი ასახვა ხდება

ანგ. 1460 “კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”

1460 “კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი” ანგარიშზე შეიძლება აისახოს შემდეგი სახის სამეურნეო ოპერაციები:

- 1) წარმოიშვა მოკლევადიანი მოთხოვნა საწესდებო კაპიტალის შევსებაზე:
  - დ. 1460 „კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი“;
  - კ. 5150 „საწესდებო კაპიტალი შპს-ში“;
- 2) წარმოიშვა მოკლევადიანი მოთხოვნა პარტნიორთა კაპიტალის შევსებაზე:
  - დ. 1460 „კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი“;
  - კ. 5210 „პარტნიორთა კაპიტალი“;
- 3) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს საწესდებო კაპიტალის შევსებაზე გრძელვადიანი მოთხოვნის ნაწილი გადატანილია მოკლევადიან მოთხოვნებში:
  - დ. 1460 „კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი“;
  - კ. 2330 „მოთხოვნები საწესდებო კაპიტალის შევსებაზე“;
- 4) დაიფარა მოკლევადიანი მოთხოვნა კაპიტალის შევსებაზე:
  - დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან
  - დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“ ან
  - დ. 1600 „სასაქონლო-მატერიალური მარაგი“ ან
  - დ. 2100 „ძირითადი საშუალებები“ ან
  - დ. 2500 „არამატერიალური აქტივები“
  - კ. 1460 „კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი“.

სქემა №10

აგვ. 1460

“კაპიტალის შევსებაზე პარტნიორების გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტიტ ეკორესპონდენტბა შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტ ეკორესპონდენტბა შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 5150 “საწესდებო კაპიტალი” 2) კ. 5210 “პარტნიორთა კაპიტალი” 3) კ. 2330 “მოთხოვნები საწესდებო კაპიტალის შევსებაზე”	4) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე” დ. 1600 “სასაქონლო-მატერიალური მარაგი” დ. 2100 “ძირითადი საშუალებები” დ. 2500 “არამატერიალური აქტივები”
ნაშთი პ/ბ –	

ბრძანებადანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი

საწარმოს ლიკვიდობისა და გადახდისუნარიანობის შესაფასებლად მნიშვნელოვანია ინფორმაცია აქტივებისა და ვალდებულებების გადახდის ვადის შესახებ. საწარმომ ერთმანეთისაგან უნდა განაცალკევოს მიმდინარე და გრძელვადიანი მოთხოვნები. ამ პირობის გათვალისწინებით, როდესაც ბალანსის შედგენის თარიღისათვის რომელიმე გრძელვადიანი მოთხოვნის დაფარვის ვადა 12 თვეზე ნაკლებია, უნდა მოხდეს მისი რეკლასიფიკაცია. რეკლასიფიკაცია მოცემულ შემთხვევაში გულისხმობს გრძელვადიანი მოთხოვნებისათვის მოკლავადიანი მოთხოვნების სტატუსის მინიჭებას და შესაბამის ანგარიშზე გადატანას. საწარმო ამ ინფორმაციის ასახვისათვის იყენებს ანგ. 1470 “გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”.

1470 “გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი” ანგარიშზე აისახება შემდეგი სახის სამეურნეო ოპერაციები:

- 1) აქტივის იჯარით გაცემის შედეგად წარმოიშვა გრძელვადიანი მოთხოვნა და მისი მიმდინარე ნაწილი:
  - დ. 1470 „გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”
  - კ. 2100 „ძირითადი საშუალებები”
- 2) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ფინანსურ იჯარასთან დაკავშირებული გრძელვადიანი მოთხოვნის ნაწილი გადავიდა მიმდინარე მოთხოვნებში:
  - დ. 1470 „გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”
  - კ. 2320 „ფინანსურ იჯარასთან დაკავშირებული მოთხოვნები”
- 3) მიღებულია გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი:
  - დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში”
  - დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
  - კ. 1470 „გრძელვადიანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”

სქემა №11

ანგ. 1470 “ბრძანებადანი მოთხოვნების მიმდინარე ნაწილი”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტი ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 2100 “ძირითადი საშუალებები” 2) კ. 2320 “ფინანსურ იჯარასთან დაკავშირებული მოთხოვნები”	3) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი პ/ბ –	

მომწოდებელზე გადახდილი ავანსები

საწარმოს მიერ მომწოდებლებზე წინასწარ გადახდილი თანხები თავისი ეკონომიკური შენაარსით მოთხოვნებს მიეკუთვნება, მანამ, სანამ არ იქნება შესრულებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობები. ასეთი მოთხოვნები აისახება ანგ. 1480 “მომწოდებლებზე გადახდილი ავანსები”.

1480 “მომწოდებლებზე გადახდილი ავანსები” ანგარიშზე აისახება შემდეგი სახის სამეურნეო ოპერაციები:

- 1) გაიცა ავანსი მომწოდებელზე:
  - დ. 1480 „მომწოდებელზე გადახდილი ავანსი”
  - კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში”; 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე”
- 2) მიღებულია მომწოდებლისაგან აქტივი:
  - დ. 1600 „სასაქონლო-მატერიალური მარაგი” ან
  - დ. 2100 „ძირითადი საშუალებები” ან
  - დ. 2500 „არამატერიალური აქტივები”
  - კ. 1480 „მომწოდებელზე დაგაზიანილი ავანსები”

სქემა №12

ანგ. 1480 “მომწოდებელზე გადახდილი ავანსები”

ღებულობა	პროდუქტი
ნაშთი პ/ლ –	
ღებულობით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის ღებულობს:
1) კ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” კ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”	2) დ. 1600 “სასაქონლო-მატერიალური მარაგი” დ. 2100 “ძირითადი საშუალებები” დ. 2500 “არამატერიალური აქტივები”
ნაშთი პ/ბ –	

10 . 3 . 4 . სათამაშო მოთხოვნები

- ✓ თამასუქი არის – ფასიანი ქაღალდი, დოკუმენტი, რომლითაც მისი გამცემი პირი კისრულობს უპირობო ვალდებულებას გადაიხადოს თამასუქში ნაჩვენები თანხა პირადად ან სხვა პირს ავალებს მის გადახდას.
- ✓ თამასუქს გააჩნია შემდეგი რეკვიზიტები: თამასუქის გამცემი და მისი ხელმოწერა, თამასუქის ვადა, დაფარვის თარიღი, საპროცენტო განაკვეთი, გასანაღდებელი თანხა, დისკონტის განაკვეთი და სხვა.
- ✓ თამასუქი 2 სახისაა მარტივი (სოლო) და გადასაპირებელი (ტრატა).

- ✓ მარტივი თამასუქი – მონაწილეობს ორი პირი: გამცემი (შემგებები) და მიმღები (მფლობელი).
- ✓ ტრატა – წარმოადგენს დავალებას, რომელსაც ადგენს კრედიტორი (ტრასანტი) გადამხდელისადმი (ტრასატისადმი), გადაუხადოს დათქმულ ვადაში თანხა მესამე პირს (რემიტენტს) თამასუქის წარმომდგენს, ან თამასუქში მითითებულ სხვა პირს. მას სჭირდება ტრასატის დადასტურება.
- ✓ თამასუქი, რომელიც გაცემულია 1 წლამდე ვადით მოკლევადიანია, სხვა გრძელვადიანი.
- ✓ თამასუქზე პროცენტი იანგარიშება ნომინალიდან და ის წარმოადგენს საპროცენტო შემოსავალს – თამასუქის მიმღებისათვის და საპროცენტო ხარჯს – გამცემისათვის.
- ✓ თამასუქის მიღება შეიძლება სესხის ან ნებისმიერი აქტივის სანაცვლოდ.

სათამასუქო მოთხოვნებს საწარმო ასახავს ანგარიშსზე **1510 „მიღებული მოკლევადიანი თამასუქები“**, რომელზეც შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

- 1) რეალიზებულია საქონელი კრედიტით და მოთხოვნაზე მიღებულია თამასუქი:
დ. 1510 „მიღებული მოკლევადიანი თამასუქები“
კ. 6110 „შემოსავალი რეალიზაციიდან“;
- 2) ვადაგადაცილებული დებიტორული დავალიანება გადავიდა სათამასუქო მოთხოვნაში:
დ. 1510 „მიღებული მოკლევადიანი თამასუქები“
კ. 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“
- 3) დაიფარა სათამასუქო მოთხოვნა:
დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან
დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“
კ. 1510 „მიღებული მოკლევადიანი თამასუქები“.

სქემა №13

ანგ. 1510 “მიღებული მოკლევადიანი თამასუქები”

ღებუტი	პრედიტი
ნაშთი ა/ლ –	
დებიტით ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებიტს:
1) კ. 6110 “შემოსავალი რეალიზაციიდან” კ. 1410 “მოთხ. მიწოდ. და მომსახურებიდან”	2) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი ა/ბ –	

გრძელვადიანი თამასუქების მიმდინარე ნაწილის ასახვისათვის საწარმო იყენებს ანგარიშს **1520 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქების მიმდინარე ნაწილი“**, რომელზეც შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

- 1) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს გრძელვადიანი თამასუქების ნაწილი შეფასებულია და გადატანილია მიმდინარე ნაწილში:
  - დ. 1520 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქების მიმდინარე ნაწილი“
  - კ. 2310 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქები“
- 2) განაღდებულია სათამასუქო მოთხოვნა:
  - დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“
  - დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“
  - კ. 1520 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქების მიმდინარე ნაწილი“

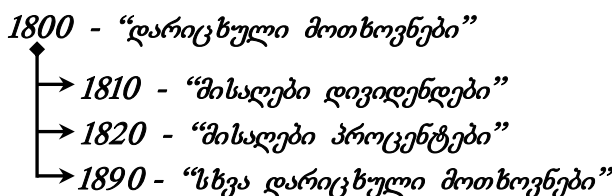
სქემა №14

ანგ. 1520 “მიღებული გრძელვადიანი თამასუქების მიმდინარე ნაწილი”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 2310 “მიღებული გრძელ. თამასუქები”	2) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი პ/ბ –	

10 . 3 . 5 . დარიცხული მოთხოვნები

მესამე პირის მიმართ მოთხოვნა ხშირად წარმოიშობა სასაქონლო ოპერაციების გარეშეც. იგი უკავშირდება საწარმოს მიერ, გამომუშავებულ მიუღებელ შემოსავლებს. საწარმო ვალდებულია გამომუშავებული და მიუღებელი შემოსავალი აღიაროს შემოსავლად და დარიცხულ მოთხოვნად. დარიცხული მოთხოვნები აღირიცხება **1800 გგუფის ანგარიშებში**:

1810 „მისაღები დივიდენდების“ ანგარიშზე შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

1) საწარმოს მიერ ინვესტირებულია კაპიტალი სხვა საწარმოში. ინვესტირებული კომპანიის მიერ გამოცხადდა დივიდენდები:

დ. 1810 „მისაღები დივიდენდები“

კ. 8120 „დივიდენდები“

2) ინვესტორმა კომპანიამ მიიღო დივიდენდები:

დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“

კ. 1810 „მისაღები დივიდენდები“

სქემა №15

ანგ. 1810 “მიღებული დივიდენდები”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტით ეკორესპონდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 8120 “დივიდენდები”	2) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი პ/ბ –	

მისაღები პროცენტები

საწარმო ბალანსის შედგენის თარიღისათვის აღრიცხავს თამასუქის, ობლიგაციისა და სხვა ინსტრუმენტის მიერ საანგარიშგებო პერიოდში გამოქმუშავებულ საპროცენტო შემოსავალს. საპროცენტო შემოსავლის აღიარება ხდება დარიცხვის მეთოდით, პროცენტის გათვლა კი შეიძლება ეფუძნებოდეს 360 და 365 დღიან მეთოდს.

360 დღიანი მეთოდის გამოყენებისას პროცენტის წლიური თანხა იყოფა 12 თვეზე და ყოველ თვეში ერიცხება ერთი და იგივე ოდენობით.

365 დღიანი მეთოდისას პროცენტის წლიური თანხა იყოფა წლის დღეთა რაოდენობაზე (365 ან 366), რითაც გამოითვლება 1 დღის პროცენტის თანხა. ამის შემდეგ კი ყოველ თვეში ეს თანხა მრავლდება თვის დღეთა რაოდენობაზე.

საილუსტრაციო მაგალითი:

საწარმოს აღებული აქვს 10,000 ლარის სესხი წლიური 24%-იანი განაკვეთით. წლიური სესხის % შეადგენს 10,000-ის 24% ანუ 2400 ლარს:

- 1) 360 დღიანი მეთოდით: $2400 : 12$ თვეზე = 200 ლარი. ესეიგი ყოველთვიურად დაერიცხება 200 ლარი;
- 2) 365 დღიანი მეთოდით: $2400 : 365$ დღეზე = 6,58 ლარი. ესეიგი ყოველდღიურად დაერიცხება 6,58 ლარი.

მისაღები პროცენტები აღირიცხება ანგარიშსზე **1820 „მისაღები პროცენტები“**, სადაც შეიძლება ოპერაციები შემდეგნაირად აისახოს:

1) საწარმო აღრიცხავს თამასუქის, ობლიგაციის გამომუშავებულ პროცენტს:

- დ. 1820 „მისაღები პროცენტები“
- კ. 8110 „საპროცენტო შემოსავალი“

2) საწარმომ მიიღო პროცენტი:

- დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან
- დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“
- კ. 1820 „მისაღები პროცენტები“

სქემა №16

ანგ. 1820 “მიღებული პროცენტები”

დებეტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 8110 “საპროცენტო შემოსავალი”	2) დ. 1100 “ნაღდი ფული სალაროში” დ. 1200 “ფული საბანკო ანგარიშზე”
ნაშთი პ/ბ –	

10 . 4 . ბრძელვადიანი მითხოვნების აღრიცხვა

გრძელვადიანს მიეკუთვნება ყველა მითხოვნა, რომელიც წარმოშობიდან ან ფინანსური ანგარიშების შედგენიდან 1 წლის შემდეგ გადაიხდება.

ასეთი მოთხოვნების მაგალითია ანგ. **2310 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქი“**, რომელზეც შეიძლება აისახოს შემდეგი ოპერაციები:

1) გაცემულია გრძელვადიანი სესხი და სანაცვლოდ მიღებულია თამასუქი:

დ. 2310 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქები“

კ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

კ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“;

2) დაფარულია გრძელვადიანი სათამასუქო მოთხოვნა:

დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან

დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“

კ. 2310 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქები“

სქემა №17

ანგ. 2310 „მიღებული გრძელვადიანი თამასუქები“

ღებუტი	კრედიტი
ნაშთი პ/ლ –	
დებეტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის კრედიტს:	კრედიტიტ ეკორესპოდენტება შემდეგი ანგ-ის დებეტს:
1) კ. 1110 „ნაღდი ფული სალაროში“ კ. 1210 „ეროვნული ვალუტა რეზიდ ბანკში“	2) დ. 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ დ. 1200 „ფული საბანკო ანგარიშზე“
ნაშთი პ/ბ –	

ასევე გრძელვადიან მოთხოვნები აისახება ანგარიშებზე:

ანგ. 2320 – „ფინანსურ იჯარასთან დაკავშირებული მოთხოვნები“

ანგ. 2340 – „გადავადებული საგადასახადო აქტივი“

ამ ანგარიშებზე ჩვენს მიერ აქამდე განხილული საკითხებისაგან, ეკონომიკური შინაარსით მნიშვნელოვნად განსხვავებული ინფორმაციები აისახება, რომლებსაც ჩვენ პროგრამაში შემდგომ თემებში განვიხილავთ.

10 . 5 . მოკლე ახსნა განმარტებები

ფინანსურ ანგარიშგებაში მოთხოვნების შენიშვნებში საწარმომ უნდა ასახოს შემდეგი ინფორმაცია:

- ✓ დებიტორული დავალიანების ჯგუფები საწარმოს საქმიანობის მიხედვით;
- ✓ სავაჭრო მოთხოვნები;
- ✓ სათამასუქო მოთხოვნები;
- ✓ საწარმოთა გაერთიანებისას „ჯგუფის“ სხვა წევრებისაგან მისაღები მოთხოვნები;
- ✓ დაკავშირებული მხარეებისაგან მისაღები მოთხოვნები;
- ✓ გადახდილი ავანსები;
- ✓ სხვა მოთხოვნები.